

46 / Z RAPORU

MURAT
YÜLEK

PROF. DR. MURAT YÜLEK

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

Rusya, Avrupa ve Dünya

Rusya'nın şubat'ın son haftasında, Çin'de düzenlenen 2022 Kış Olimpiyatları'nın ardından Ukrayna'ya saldırısı "Rusya problemini" tekrar dünyanın gündemine getirdi.

Karadeniz'in kuzeyinde ilk defa Slavlar tarafından bir idarenin kurulması 9. yüzyılın sonlarına rastlar. Söz konusu bölgeler Slav göçlerinden önce Peçenek ve Kıpçaklar başta olmak üzere Türk kavimleri tarafından meskundü. Karadeniz'in kuzeyinde Türklerin güçlü yer almaları en azından MS 4. yüzyılda Hunlarla başlamıştı. Ancak Hunlardan önce de İskitlerin tarihi MÖ 8. yüzyıla kadar dayanmaktaydı. Bölgeye geldiklerinde Türk kavimleri ile karşılaşan Kiev Slavları burada bir devlet kurmayı başardı. Ardından 12. yüzyıldan sonra Moskova'da bir Knezlik (Prenslik) kuruldu. Bunlara Moskof (Moskova Rusları) adı verildi.

Knezlik 15. yüzyıla kadar Altınordu Devleti ve ardından Kazan Hanlığı'na bağlı kaldıktan sonra "Korkunç İvan" zamanında zor savaşlardan sonra Merkez (Türk) kuvvetlerini yenerek Hanlığı Moskova'ya taşıdı. Daha evvel Türk Devletleri'ne bağlı yaşadığı için Türk devlet sistemini kopyalamıştı. Moskova Slav'ları genetik olarak Türklerle karıştı. Öyle ki Tolstoy'a da atfedilen bir söze göre "Hangi Rusu kazısın altından Tatar (Türk) çıkar" inancı Rusya'da yerleşmişti.

Rusların "küresel" hırsları Deli Petro (Rus tarihinde Büyük Petro) zamanında ortaya çıktı. Çocuğunu öldürttüğü ve diğer gariplikleri sebebiyle bizim tarihlerde "Deli" lakabını verdiğimiz Petro bir kara devleti olan Rusya Çarlığı'na bir deniz filosu kazandırdı. Bunu yapmak için bizzat Hollanda'ya giderek tersane ve diğer imalathanelerde "staj" gördü. Vikinglerin torunu İsveçlileri yenerek Baltık Denizi'ne Çarlık sınırlarını kuzey denizlerine uzattı. Karadeniz'e girmesi için Kırım Tatarları ve Osmanlıları yenmesi gerekiyordu. Bunu başaramadı. Büyük bir yenilgi aldı. Ama karısının zekâsı ve Osmanlı paşalarının hataları sebebiyle Prut Savaşı'nda yenilmesine rağmen hayatını kurtardı. Osmanlılar böylece dünyaya yeni Rus Devleti'ni hediye etmiş oldular. Bu arada Osmanlılar ne kadar fark etti bilmiyoruz ama Korkunç İvan'dan başlayarak 16. yüzyılın sonlarına kadar Rusya, Türklerin yaşadığı Kuzey Asya'yı işgal etti. 1859'da Ruslar Kuzey Pasifik'teki Viladivostok'u da ele geçirdiler.

1917 Kızıl Devrimi'nden sonra Çarlık yerine sosyalist rejim kuruldu. Bu dönemde büyük katliamlar ve sürgünler oldu. Milyonlarca insan öldürüldü. Sosyalist rejimin 1991'de çözülmesinden sonra Orta Asya'daki ve Doğu Avrupa'daki Rus peyklere nominal olarak da olsa bağımsızlıklarını aldılar. Ancak, mevcut şekliyle Rusya, dünyanın hala yaşayan en büyük kolonizator (sömürgeci) devleti olarak yaşamaya devam etmektedir.

Putin dağılan "imparatorluğu" bir arada tutmayı başardı. Ancak Rusya gelişmiş bir ekonomik yapıya sahip değildir. Tabii kaynaklardan sağlanan nakit akımları sayesinde askeri gücü ve teknolojesi yüksek bir devlet görünümündedir. Bu arada Türkiye en büyük dış ticaret açığını Rusya'ya vermektedir. Bu açığın bir bölümünü turizm gelirleriyle kapatsa da Türkiye'nin (Avrupa gibi) Rus tabii kaynaklarına bağımlılığı devam etmektedir.

Putin uluslararası arenada bu dönemin en güçlü devlet adamıdır. İyi bir eğitime sahip olduğu için stratejik bakış açısı Rus milliyetçiliğine dayalı duygusal yanını bastırmaktadır. Türkiye ile ilişkilerini sıcak tutmaktadır. Avrupa ve ABD'ye karşı ise negatiftir. Muhtemelen Lenin gibi o da Tatar (Türk) kanı taşımaktadır.

İşte bu Putin'in en büyük stratejik hatası Ukrayna'yı karşısına almasıdır. Ukrayna'nın Doğu bölgesindeki Moskova Rusu ağırlıklı nüfusu bahane ederek Ukrayna'ya girmesi neredeyse bütün dünyaya karşı bir savaş manasına geliyor. Tabii kaynakları, özellikle petrol ve doğalgaz sebebiyle ABD ve Avrupa ülkeleri her ne kadar doğrudan bir hareket yapmasalar da uzun dönemde Rusya'yı yıpratıcı ve bölücü politikalar izlemeye devam edecekler. İngiliz özel kuvvetlerinin Ukrayna'da Ruslara karşı savaşması muhtemeldir. Ancak böyle bir çatışma başlarsa üçüncü dünya savaşına ramak kalır diyebiliriz.

Bu durum esasında önünü göremeyen zayıf devlet adamlarına sahip ABD ve Avrupa'ya Türkiye'nin önemini bir kez daha göstermiştir. Ancak anlama eylemi anlama kapasitesi ile orantılıdır.